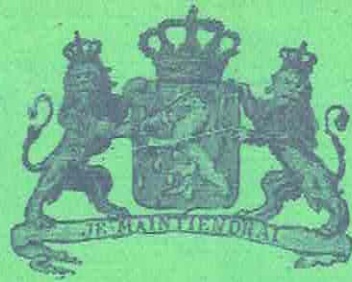

Nieuwe Reeks.

10 Februari 1896.

Nederlandsch

Tijdschrift

VOOR

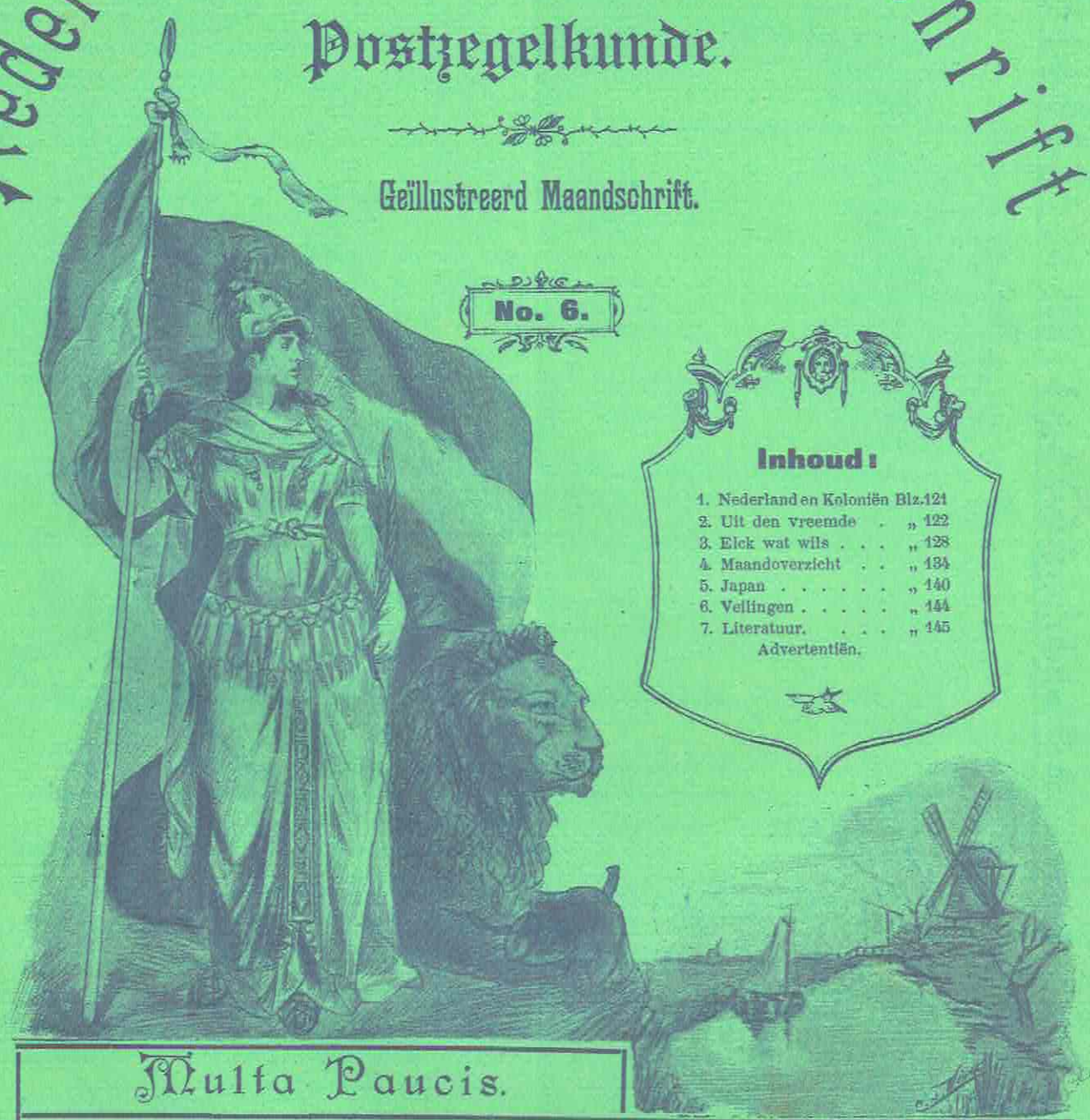
Postzegelkunde.

Geïllustreerd Maandschrift.

No. 6.

Inhoud:

1. Nederland en Koloniën Blz.121
 2. Uit den vreemde . . . " 122
 3. Elk wat wils " 128
 4. Maandoverzicht " 134
 5. Japan " 140
 6. Vellingen " 144
 7. Literatuur. " 145
- Advertentiën.

Multa Paucis.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor NEDERLAND en BELGIË f 2.50.

„ de LANDEN DER POSTUNIE - 3.00.

Orgaan der Nederl. Vereeniging

van

Postzegelverzamelaars.

Hoofdredacteur: J. B. ROBERT.

Nederlandsch Tijdschrift

VOOR

Postzegelkunde

Orgaan der Nederl. Vereeniging voor Postzegelverzamelaars

ONDER REDACTIE VAN

J. B. ROBERT, J. E. BOHLMELJER, Joh. G. HAAS en Jhr. C. Ph. L. VAN KINSCHOT.

Nieuwe reeks. — Deel I.

SEPTEMBER 1895—APRIL 1896

Stoomdrukkerij
EDUARD IJDO
Leiden

HET ZILVEREN FEEST.

Nederland's zegelverzaamlaars, vrienden der postzegelkunde,
Eresaluut der Vereeniging, die vijf en twintig jaren
Diensten bewees onvermoeid, aan onze Philatelia.
Eens een kleine groep mannen, die de zegels beminnend
Raad hielden onder elkaar, hoe hunne zaak te verheffen.
Lang was het aarzelen niet, eenstemmig was de beslissing:
Amsterdam zij de plaats, waar onze Vereeniging zetelt.
Nu werd alomme gehoord: Verzaamlaars sluit u tezamen,
Denkt waar eendrachtig gij zijt, de postzegelkunde moet bloeien,
Schaamt u uw liefde niet, belijdt haar, strijdt voor haar rechten!
„Cloeck ende onversaeghd", gelijk uwe vaderen streden.
Huart, gij stichter, gij leider gedurende tweemaal vijf jaren,
Eerbiedige hulde zij U, en innige dank onzer harten.

Velen kwamen en bleven, 't getal der getrouwen vergrootend,
Elk streed voor uitbreiding sterk, veel *Afdelingen* werden gesticht.
Raad aan de leden te geven, was ook een eerste vereischte,
En het *Tijdschrift* verscheen, orgaan der postzegelkunde.
Elk, die nog meer kennis vraagt, wil leeren uit vakboek, vreemd tijdschrift,
Neemt uit de *Bibliotheek*, hij zal het verlangde daar vinden.
Iemand aan echtheid soms twijfelt, onzeker hoe te beslissen,
Gaat naar de *Keurmeesters* toe, der leden belanglooze helpers.
Ieder die dubbelen heeft, vraagt *Verkoop* voor hem die te ruilen.
Nieuwste zegels begeerd? de *Aankoop* zal ze u geven.
Geeft Zij die heden verjaart, niet immer veel haar getrouwen?

Vooraan als oudste staat Zij, in Nederland wel de voornaamste,
Als een, ten volle bewust, in alles te moeten bewijzen
Niet een der kleinen te zijn in Philatelia's wereld.

Prat op *Tentoonstelling* Zij is, zoo menigmaal reeds gehouden,
Openbaring van kracht, hoe Zij in edelen wedstrijd
Staats in der zusterenrij, bekend in de andere landen.
Trotsch op hetgeen Zij reeds deed, noodt Zij naar hoofdstad ten strijde
Zelf de verzamelaars weer, tot hare wereldbijeenkoms
Een kamp vol eer en roem, naar prijzen zoo ruim geschonken.
Groot, zelfs lastige arbeid, is haar volhardend verlangen
Eigen zegel beschrijven, een *Standaardwerk* te verschaffen.
Lang duurt 't vragen en zoeken, moeielijkheden nog blijven.
Vortgaan blijve de leuze, eens zal volharding Haar kronen.
Echt Haar roeping getrouw, verzaamlaars het nieuwste te geven,
Riep Zij nu drie jaar geleen, hen op tot het eerste *Congress*.
Zelfzucht was Haar hier vreemd, leden en niet-leden vroeg Zij
Aaneengesloten te gaan, en voor 't gemeenschappelijk streven
Met vrijheid in eigen kring, te vormen een *Bond*, een macht.
En 't slotwoord bringe een wensch, aan U in 't zilveren feestkleed:
Lang leven zij U bereid, een leven vol bloeiende kracht!
Aan vrienden nimmer gebrek, steeds helpers in al uw streven!
Als leidvrouw door allen geëerd, voor ons, onze roem, onze trots!
Richt nu in toekomst den blik: fier staat daar onze Vereeniging
Schitterend in gouden glans, van haar vijftigjarig bestaan.

Zestig jaar geleden.

Den 13^{en} November 1849 deed het eerste ministerie Thorbecke, waarin van Bosse als minister van financiën, zijn intrede in de Kamers met 't trotsche „wacht op onze daden". En werkelijk, nog geen 14 dagen daarna, bereikte de afdeelingen een belangrijk stuk werk: een ontwerp tot wettelijke regeling der brievenposterijen en tot vaststelling van het brievenport, voorzien van een zeer interessante memorie van toelichting. Tot Maart 1850 duurde 't, eer, na vele wijzigingen, na vele memories van antwoord (Groen van Pinksteren zat in de Commissie van Rapporteurs) 't ontwerp in openbare beraadslaging genomen werd. De inhoud er van is in 't kort deze: „alleen het Rijk mag in 't vervolg brieven van de eene plaats naar de andere doen over brengen tegen genot van vracht. Briefport is verschuldigd naar mate van afstand en gewicht. Alleen de ambtenaren, van den Rijkspostdienst mogen zich inlaten met de overbrenging tegen genot van vracht van brieven etc.", en natuurlijk strafbepalingen voor mogelijke overtreders, en dan zouden alle andere regelingen verdwijnen, wanneer het ontwerp eenmaal wet zou zijn geworden. Hoezeer 't voorgestelde staatsmonopolie hierin ook 't meest ingrijpende is, — getuige de bladzijden met debatten — toch zal de postzegelverzamelaar dit ontwerp daarom vooral belangrijk achten, omdat de invoering van postzegels er 't direkte gevolg van is geweest. Ondertusschen, in de tweede helft van de 18^e eeuw hadden respectievelijk eerst de Provincie en toen het Rijk den zorg voor de brievenposterij op zich genomen, het ontwerp — en een vervalsching; maar daarentegen kan het aantal ambtenaren verminderd worden, de postkantoren korter geopend blijven, op Zondagen gesloten worden, en de weg werd gebaad tot de mogelijkheid van een verplicht stellen der Frankeering. Toen eenmaal de Regeering in het vooruitzicht stelde het verkrijgen van die postzegels, ook wel poststempels genoemd, was het de vraag, wannéer die in te voeren. In Maart 1850 stelde het toenmalige Kamerlid Godefroi een amendement voor op artikel 9, waarin gehandeld werd over „de vooruitbetaling zal ook kunnen geschieden door het aanhechten van postzegels enz." „*De postzegels zullen verkrijgbaar gesteld worden dadelijk met de invoering der wet.*" De Regeering wilde: na de invoering, zonder verdere tijdsbepaling. Dit amendement na de bestrijding „dat 't ontwerpen en drukken zóóveel tijd zou kosten, dat de invoering der wet er belangrijk door zou vertraagd worden" door het lid Godefroi ingetrokken, werd door den bekenden Donker Curtius tóch overgenomen en verworpen met 48 tegen 10 en met 't zelfde aantal stemmen aangenomen een nieuw amendement Godefroi, dat nu op 1 Januari 1851 postzegels zouden

maar dat is nog iets anders dan een monopolie. [Men vergelijkte een gemeentelijke electriche centrale naast een particuliere zooals in Amsterdam, 't openbare en 't bijzonder-neutraal onderwijs.]

Maar nu over de frankeering. Men betaalde bij ontvangst van den brief. In het eerste ontwerp is nog geen sprake van postzegels, allermint van een verplichte frankeering (vooruitbetaling). De Regeering zeide bemerkt te hebben, (bij een regeling eenigen tijd tevoren betreffende de buitenlandsche post,) dat zoo'n frankeering „niet lag in de gewoonte van het publiek". Zij wenschte niet het volk te dwingen de brieven vooruit te betalen. In Engeland bestond de verplichting wel, maar vóór het invoeren ervan, was de verhouding van gefrankeerde tot ongefrankeerde 18 $\frac{1}{2}$ —1; in ons land werd slechts $\frac{1}{7}$ der door de post bezorgde brieven etc. vooruitbetaald. De Kamer heeft dit verschil ingezien. De verplichte frankeering is eerst later gekomen.

In het gewijzigd ontwerp heeft de Regeering nu, wat die vooruitbetaling betreft, aan den wensch van de Commissie van Rapporteurs toegegeven in dien zin, dat zij de mogelijkheid wenscht te openen voor die, hoewel blijkbaar weinigen, die wenschten te frankeeren, dit met postzegels te doen, van staatswege te fabricceeren, en verkrijgbaar te stellen in de kantoren, met strafbepalingen tegen mogelijke en in dien tijd gevreesde vervalschers. De voornaamste bezwaren van de Regeering tegen zoo'n frankeering met postzegels waren de hooge kosten — immers 't briefport werd verlaagd in kunnen komen. Later is dit nog eens met een jaar verlengd.

't Heele ontwerp werd met 47—17 stemmen aangenomen en door de Eerste Kamer met 25 tegen 6. Dat 't noodig was blijkt uit de klacht van een overigens conservatief lid, die jammerde, dat een brief uit de Betuwe naar den Haag en terug er meer dan een week over deed. 't Schijnt werkelijk, dat een der eerste daden van dit zoo belangrijke ministerie de snelheid en ordelijkheid der brievenposterij zeer is ten goede komen.

P. S. Eigenaardig is een voorstel, dat overigens geen weerklank vond, van de tegenstanders van de staatsmonopolie nl. om 't gebruik van postzegels verplichtend te stellen voor hen, die van een particuliere brievenposterij gebruik wilde maken, een belasting dus op de inrichtingen, boven genoemd. Een heel ander soort van „postzegels" dus dan door de Regeering bedoeld werd.

Nog iets over de eerste Uitgifte 1852-1864.

Het onderstaande ontvang ik in welgemeenden dank ter plaatsing.

Amice!

Tien jaren bijna ben ik met mijne verzameling ten achter en nu de lust verder te gaan weder ontwaakt is, bespeur ik bij het nagaan van de rubriek „Nederland” in ons tijdschrift, dat er al heel wat vragen zijn geopperd en oplossingen gewaagd.

Om te beginnen wil ik mede deelen, wat ik alzoo in den Voorzitter van het Muntcollege konden worden aangeboden en op 2 December van dat jaar de eerste 3000 vellen aan den Controleur Magazijnmeester der Postzegels te 's-Gravenhage worden toegezonden.

Reeds in 1853 vinden we den Heer J. P. Menger, 1e Stempelsnijder aan 's-Rijks Munt, bezig met de vervaardiging van eene nieuwe plaat voor het 5 cents-zegel, die sedert September 1853 in gebruik wordt genomen. De kosten hiervan bedroegen f 120.— Ook in het verslag van 1854 wordt nog melding gemaakt dat de Heer Menger wederom 2 platen, en wel één voor de roode en één voor de blauwe zegels bestemd „met de vermenigvuldigingsmachine (heeft) vervaardigd en daarbij” „(heeft) getoond, dat hij zich deze werkzaamheden” „evenals de meer kunstmatige gravure geheel eigen” „heeft gemaakt.” Hoewel zulks niet uitdrukkelijk meer overal vermeld wordt, mogen we aannemen dat deze ambtenaar ook de volgende platen vervaardigd heeft. De juiste datum voor in gebruikstelling is ook hier niet aangegeven. Aangezien evenwel wordt medegedeeld, dat het „in het afgelopen jaar noodzakelijk geweest is” „3 nieuwe platen te doen vervaardigen” en eerst die voor de *roode* zegels genoemd wordt, mogen we veilig aannemen dat deze ook vóór die voor de *blauwe* zegels bestemd, is in gebruik genomen. Deze laatste toch werd „in 't laatst van het jaar afgekeurd”.

Schijnt de plaat voor de 5 ct. thans beter te zijn dan een der vorige, die voor de 10 ct. vertoonde reeds spoedig wederom gebreken, „ervielen putjes in”, zoodat zij op 20 Juli 1855 buiten gebruik gesteld moest worden en op 12 October door een nieuwe vervangen werd, die eveneens van korten levensduur, in 1856 „opnieuw moest worden aangemaakt”.

Thans schijnt er eenige rust te heerschen, want eerst in 1858 wordt machtiging gevraagd en verkregen om de „te dunne” platen die „krom trokken” eventueel te vervangen en werden 4 nieuwe platen besteld in Engeland. Een dezer 4 platen wordt gereedgemaakt voor de 5 ct. en in October 1858 in gebruik gesteld.

In het verslag over 1859 zien wij weer vermeld, dat aan Menger de vervaardiging is opgedragen van 1 plaat voor roode en 1 voor blauwe zegels, doch niets van eene ingebruikstelling. Wel zien wij in Mei 1860 een plaat voor de 10 ct. en in October een voor de 5 ct. in dienst gesteld. Bij het in gebruik nemen voldoet de plaat voor de 10 ct. reeds dadelijk niet. Er waren weer „putjes” in en zoo werd Menger onmiddellijk weder de vervaardiging eener plaat ter vervanging opgedragen. Materiaal daarvoor was voldoende aanwezig. Bij missive van 29 Maart 1860 toch was het Muntcollege gemachtigd, opnieuw nieuwe platen te bestellen (6 stuks).

Het duurt echter nog tot Mei 1861 voor we de indienst-

mijne oude aantekeningen vond over de platenkweste der eerste uitgiften. Als ik niet bij elke plaat den juiste datum van indienststelling kan mede deelen, is dit toe te schrijven dat ik hierover niets vermeld vond in de jaarverslagen door het Muntcollege ingediend aan den Minister van Financiën.

Nog op 3 October 1851 is de graveur Wiener „bezig met het vermenigvuldigen van het oorspronkelijk stempelwerk en zal spoedig klaar zijn”. Elders leest men dan ook, dat op 15 October 1851 de eerste afdrucken aan

stelling der nieuwe plaat (10 ct.) vermeld vinden en lezen dan, dat deze zoo slecht is uitgevallen, alweer vol „putjes”, dat na 2 maanden de 2e in dat jaar moest worden aangemaakt die alsdan (wanneer?) in gebruik genomen wordt. Nog eenmaal in 1862 zien wij een nieuwe plaat voor de 10 ct. in gebruik nemen en dan nadert het einde der 1e uitgifte met rassche schreden.

Nu zult ge wellicht opmerken: als er in April 1858, vier platen besteld zijn en in Maart 1860 zes, en er staat vast dat na Maart 1858 zes platen voor het gebruik zijn gereed gemaakt, waar zijn dan de andere 4 gebleven? Moet niet aangenomen worden dat de platen, waaraan men bezig was in 1859, ook in dat jaar zijn in dienst gesteld? Hierop moet ik het antwoord schuldig blijven. Bedenkt men echter dat de duur der platen, zooals de ervaring leerde, moeielijk vooruit te bepalen was, dan is het zoo goed als zeker dat er na de in gebruikneming van de plaat van 1862 nog platen in voorraad moesten zijn. Het getal 4 moet evenwel tot 3 worden teruggebracht, daar een der platen in 1862 voor de Indische zegels werd gereed gemaakt. Ook vind ik nog in mijne aantekeningen, dat er in 1859 geen nieuwe platen vervaardigd waren, zoodat wij het woord „opdragen” in het verslag van dat jaar letterlijk moeten opnemen, en er dan van gereedkomen geen sprake zou zijn.

Welke nu de lotgevallen van de 3 resteerende platen zijn geweest, heb ik niet kunnen vinden.

Later stel ik mij voor een poging te wagen, sommige kenmerken van enkele platen aan te geven, die kunnen dienen om onze „specialisten” eene richting aan te geven, waarin verder gezocht kan worden.

Ten slotte een overzicht van de indienststelling der platen.

5 cent	10 cent	15 cent
7 October 1851	7 October 1851	7 October 1851
September 1853	—	—
In 't laatst 1854	Medio? 1854	—
—	12 October 1855	—
—	1856	—
October 1858	—	—
October 1860	Mei 1860	—
—	Mei 1861	—
— (vermoedelijk)	Augustus 1861	—
—	1862	—
Alzoo in 't geheel van de	5 ct.	5 platen
—	10 „	8 „
—	15 „	1 plaat

Wellicht is het niet overbodig hier te vermelden dat deze uitgifte uitsluitend gedrukt is op *stalen* platen.

Helpman (Gron.) 30 Oct. 1910.

JOH. G. HAAS.

de visie van Joh. Haas gepubliceerd in november 1910 en genoteerd in 1895.

Ten slotte past ons een woord van hulde voor dezen arbeid, die, de toekomst zal het leeren, deze afdeling der philatelie in den ruimsten zin des woords *ten goede* zal komen. Levert deze verhandeling, zoo als ik in den aanvang zeide en nu aan het einde herhaal, voor onze specialisten geen praktisch nieuws, hare waarde is onbetwistbaar. Moge de welverdiende rust, die de hooggeachte Heer J. B. M o e n s verplicht was te nemen en nu genomen heeft, lang en zoet zijn!

Amsterdam, Sept. 1900.

J. E. BOHLMMEIJER.